

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-985/2017. számú ügyben

Érintett szerv: Harruckern János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Gimnázium, Szakképző Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium

2017. június

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-985/2017. számú ügyben**

Előadó: dr. Bácskai Krisztina

Az eljárás megindítása

A panaszos a Békés Megyei Harruckern János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Gimnázium, Szakképző Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium (a továbbiakban: Középiskola) felvételi eljárását sérelmezve fordult a Hivatalomhoz. A beadványában előadta, hogy a 2014/2015. évi felvételi eljárás során jelentkezett a Középiskola Színitanház gyakorlatos színészi képzésére, ahova azonban nem nyert felvételt. A panaszos kifogásolta a Középiskola felvételi „döntését”, ezért – a szóbeli meghallgatása után – elektronikus úton fellebbezést nyújtott be a Középiskola döntésével szemben. Ezt követően azonban a gyakorlati oktatási egység vezetője, egyben a Békéscsabai Jókai Színház akkori igazgatóhelyettese arról tájékoztatta, hogy az intézményben egyáltalán nincsen jogorvoslati lehetőség.

Tekintettel arra, hogy a fentiek alapján felmerült a jogállamiság elve és az abból fakadó jogbiztonság követelménye, a tisztességes eljáráshoz való jog, valamint a jogorvoslathoz való joggal összefüggő visszásság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján átfogó vizsgálatot indítottam.

A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alapján tájékoztatást kértem a Középiskola igazgatójától, a Klebelsberg Intézmény fenntartó Központ megbízott elnökétől, illetve – tekintettel a vizsgálatom ideje alatt bekövetkezett fenntartó váltásra – a Gyulai Szakképzési Centrum főigazgatójától, valamint az Oktatási Hivatal elnökétől. Kértem a megkeresett szerveket, hogy a panaszos felvételéről, illetve elutasításáról, jogorvoslati kérelmének elbírálásáról szóló döntés, illetve a panaszügy kapcsán keletkezett valamennyi releváns okirat másolatát is juttassák el hozzám.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független demokratikus jogállam.”* (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés);
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”* [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés];
- a jogorvoslathoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”* [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés].

Az alkalmazott jogszabályok

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény (a továbbiakban: Szt.);
- a 2015/2016-os tanévre vonatkozó szakmaszerkezeti döntésről és a 2015/2016-os tanévben induló képzésekben szakiskolai tanulmányi ösztöndíjra jogosító szakképesítésekről szóló 13/2015. (II. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.1.);
- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VI./.) Korm. rendelet (továbbiakban: Kr. 2.);
- a KLIK fenntartásában működő egyes szakképző intézmények átadásáról, valamint egyes kormányrendeleteknek a szakképzés intézményrendszerének átalakításával összefüggő módosításáról szóló 146/2015. (VI. 12.) Korm. rendelet (továbbiakban: Kr. 3.);
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet);
- a 2014/2015. tanév rendjéről és az egyes oktatást szabályozó miniszteri rendeletek módosításáról szóló 35/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI mód.).

A megkeresett szervek válaszai

1. *A Középiskola igazgatója* az ügy kapcsán tájékoztatott, hogy a pedagógiai programja és a Középfokú Intézmények Felvételi Információs Rendszerben (a továbbiakban: KIFIR) rögzített beiskolázási tájékoztatója szerint egyik intézményegységben sem alkalmaz az intézmény felvételi eljárást. A Színitanház pedagógusai személyes elbeszélgetésre hívják be a jelentkezőket. A panaszos – aki az igazgató állítása szerint egyébiránt sem szóbeli, sem írásbeli panaszt, kérelmet nem nyújtott be – jelen volt ezen az elbeszélgetésen, ahol a gyakorlatos színészképzés helyett másik két képzésben való részvételt javasoltak számára. Az igazgató tájékoztatott továbbá, hogy a szakmai dokumentumok alapján az intézményben nincsen felvételi eljárás, ezért nem kerülhetett sor a jogszabály szerinti figyelemfelhívásra a jogorvoslati kérelem benyújtása tekintetében. Az intézményvezető ugyanakkor arról is tájékoztatott, hogy a 2014/15-ös tanévben nem volt rendkívüli felvételi eljárás sem a gyakorlatos színészképzésen.

2. *A KLIK elnöke* tájékoztatott, hogy a Kr. 3. 1. § (1) bekezdés b) pontja szerint a KLIK fenntartásából kiváló köznevelési intézményekből a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter a költségvetési szerv alapítására vonatkozó szabályok szerint 2015. július 1-től szakképzési centrumokat alapít, így a Középiskola a Gyulai Szakképzési Centrum fenntartásába és működtetésébe került, csupán a speciális szakiskola része maradt a KLIK fenntartásában (jelenleg az Esély Pedagógiai Központ Gyulai Tagintézmény részeként). A KLIK Békéscsabai Tankerülete – amelyet a panaszos a gyakorlatos színész képzés felvételi vizsga eredménye miatt augusztusban megkeresett – 2015. augusztus 14-én tájékoztatta az érintettet arról, hogy hatáskörének hiánya miatt az ügyet áttette az ügy elintézésére hatáskörrel és illetékességgel bíró Gyulai Szakképzési Centrumhoz. A Békéscsabai Tankerület végzésének másolatát a KLIK elnöke válaszához csatolta. A végzésben a tankerület igazgatója kitért arra, hogy a szóban forgó intézmény Speciális Szakiskola része maradt a KLIK fenntartásában (jelenleg az Esély Pedagógiai Központ Gyulai Tagintézmény részeként). A gyakorlatos színészképzés az 5600 Békéscsaba Andrassy út 3. szám alatti feladat-ellátási helyen, művészet, közművelődés, kommunikáció szakmacsoport képzésein történik, a Harruckern János Közoktatási Intézményben a szakképzési centrumok a köznevelési intézmények működtetésével kapcsolatos jogviszonyba 2015. július 1-el léptek.

3. *Az Oktatási Hivatal elnöke* tájékoztatott, hogy az Oktatási Hivatal által kezelt KIFIR-be feltöltött – a 2015/2016. tanévre vonatkozó – intézményi „Beiskolázási tájékoztató” 6. oldalán található meg az érettségi utáni képzések között a gyakorlatos színészképzés. E dokumentum 11. oldalán „A felvételi eljárás rendje” címszó alatt pedig a következő olvasható: „A Harruckern János Közoktatási Intézmény egyetlen oktatási egységben sem tart felvételi vizsgát. A felvételi rangsort az általános iskola 7. év végi és a 8. év félévi tanulmányi eredményeinek – kivéve készségtárgyak – figyelembevételével történik.”

Az Oktatási Hivatal a középfokú felvételi eljárás keretében a 9. vagy ennél alacsonyabb (5. és 7. évfolyamra) általános iskolai tanulókat beiskolázó középfokú intézmények felvételi eljárásának országos irányítását, koordinációját végzi. A gyakorlatos színész képzés OKJ száma a Kr. 2. 5. számú melléklete értelmében 5421203. A Kr. 2. 1. számú mellékletének 2. pontjában meghatározott Jelmagyarázat 2.2.1. pontja értelmében a szakképesítések azonosító számának 1-2. számjegye a szakképesítés szintjét határozza meg. Mivel a gyakorlatos színészképzés OKJ szám „54” kezdetű, így az *emeltszintű szakképesítésnek minősül*, amely érettségi végzettséghez kötött és elsősorban iskolai rendszerű szakképzésben szerezhető meg. A gyakorlatos színészképzés – érettségi végzettséghez kötött szakképesítésként – nem tartozik azon szakképesítések közé, amelyet 9. évfolyamra felvételiző tanulók számára meg lehetne hirdetni, az nem kapcsolódhat az általános iskolai tanulók középfokú beiskolázásához, így *nem kerülhetett meghirdetésre a középfokú beiskolázás tanulmányi területei között*. Mindezek alapján az Oktatási Hivatal az intézmény által meghirdetett e képzésre vonatkozóan további információval nem rendelkezik. Az Oktatási Hivatal elnöke válaszában továbbá kitért azon jogszabályi rendelkezésekre, amelyek alapján az intézménynek a felvételi kérelemtől döntést kell hoznia.

4. A Gyulai Szakképzési Centrum főigazgatója arról tájékoztatott, hogy a Középiskola a 2014/15-ös tanévben a KIFIR középiskolai gyakorlatos színészképzésen, illetve bármelyik általa indított képzések vonatkozásában *felvételi eljárást nem hirdetett*. A Békéscsabai Színtanházban a gyakorlatos színészképzés *érettségire épülő szakképzés*. Tájékoztató jellegű elbeszélgetést tartanak pályaaorientációs célból. A gyakorlatos színész képzés specialitásából adódóan az engedélyezett szűk indítható keretszám racionális felhasználása *szükségessé teheti a pályaaorientációs elbeszélgetés megtartását*. A főigazgató tájékoztatása szerint a panaszos fellebbezésére a Békéscsabai Jókai Színház akkori igazgatóhelyettese írásban, e-mailben válaszolt. E levelezést a főigazgató is csatolta válaszához. A főigazgató tájékoztatott, hogy a tagintézmények egyikében sem hirdetnek meg felvételi eljárást, és ez a KIFIR-ben sem kerül rögzítésre, így felvételi eljárást nem folytatnak. A Szakképzési Centrumok 2015. július 1-től alakultak meg és az alapfokú művészeti oktatás országos szinten a KLIK-nél maradt, ezért nincs információnk arról, hogy a művészetoktatási intézmények országosan folytatnak-e felvételi eljárást.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint a hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) pontja leszögezi továbbá, hogy az alapvető jogok biztos tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére.

Az Nkt. 1. § (2) bekezdése értelmében a köznevelés közszolgálat, amely a felnövekvő nemzedékek érdekében a magyar társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg, és amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. Az Nkt. 2. § (1) bekezdése kimondja továbbá azt is, hogy az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása a magyar állam közszolgálati feladata.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény (Ksztv.) 1. § (2) bekezdés d) pontja értelmében központi államigazgatási szervek a – közneveléssel és a szakképzéssel kapcsolatos döntések meghozatalára, illetve azok előkészítésére hatáskörrel rendelkező emberi erőforrások és a nemzetgazdasági – minisztérium, valamint a Ksztv. 1. § (2) bekezdés f) pontja alapján az Oktatási Hivatal, így azok tevékenységének vizsgálata az Ajbt. 18. § (1) bekezdése alapján ombudsmani hatáskörbe tartozik. A fentiek alapján az ombudsman vizsgálati jogosultsága *a középfokú iskolai felvételi eljárással összefüggő egyedi döntések jogszerűségének vizsgálatára* egyértelműen kiterjed.

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos közvetkeztesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjogkorlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

A jelentés megállapításaival összefüggésben hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában kiemelte, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának lételapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, illetve 57. § (5) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve és a tisztességes eljáráshoz, valamint a jogorvoslathoz való jog tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. A tisztességes eljárás jogának érvényesülésével összefüggésben ugyanakkor annyi változást érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, *demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény ugyanakkor éppen a *közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége*: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Demokratikus jogállamban ahhoz, hogy a természetes és jogi személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, szükség van a *joganyag és a jogi eljárások stabilitására, a változásokra való felkészüléshez megfelelő idő biztosítására, az egyértelműsége, a követhetősége és az érthetősége*. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.

2. Az Alaptörvény XXIV. cikke immár kinyilvánítja a *tisztességes eljáráshoz való jogot*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybírósági tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a *közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége*: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási

keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az ügyfél közigazgatási határozathozatalra vonatkozó joga nem tehető függővé attól, hogy a közigazgatási szerv milyen időpontban hajlandó dönteni a hatáskörébe utalt ügyben. A közigazgatásnak ugyanis alkotmányos kötelessége, hogy a hatáskörébe utalt ügyben, az erre megszabott idő alatt érdemi döntést hozzon. A közigazgatási eljárás nem nélkülözheti a kötelező ügyintézési határidőket.

3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint *a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében, a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége*. A jogorvoslathoz való jog tényleges érvényesüléséhez a „jogorvoslás” lehetősége, vagyis az is szükséges, hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. A jogorvoslathoz való jognak az Alaptörvényben való garantálása a rendes jogorvoslatra vonatkozik. A jogorvoslathoz való alapvető jog lényeges tartalma kiterjed a jogorvoslati lehetőségről vagy annak hiányáról való tájékoztatásra is. A tájékoztatási kötelezettséget az egyes eljárási kódexek is kiemelik, mintegy hangsúlyozva, hogy a jogorvoslatról való tájékoztatás nem múlhat az egyes hatóságok mérlegelésén, belátásán. Ombudsmanként több jelentésemben is rámutattam már arra, hogy a közigazgatási eljárásokon kívül eső eljárásokban is eleget kell tenni a jogorvoslati lehetőségekről való tájékoztatásnak. *A jogorvoslati lehetőség biztosítása tehát nem pusztán formai (jogszabály biztosítja vagy kizárja), hanem tartalmi (ténylegesen biztosítva volt-e) kérdés.*

III. A vizsgált ügy érdemében

1. Mindenekelőtt szükségesnek tartom leszögezni, hogy *mindenkor a képzést meghirdető intézmény joga eldönteni kit tart alkalmasnak az adott tanulmányok folytatására*. Ombudsmanként nem áll módomban az intézmények felvételi döntését felülbírálni és nem nyújthatok segítséget a hozzám fordulónak a választott intézménybe történő bejutáshoz sem. Azaz pusztán azt vizsgálhatom, hogy az intézmény a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően járt-e el a felvételi eljárás szervezése során.

A szóban forgó gyakorlatos színészképzés, – ahogyan arról az Oktatási Hivatal is tájékoztatott – *érettségi végzettséghez kötött iskolai rendszerű szakképzésben* szerezhető meg. Az iskolai rendszerű szakképzésre mind az Nkt. mind az Szt. rendelkezései is kiterjednek.

Az iskolai rendszerű szakképzés az Szt. 25. § (2) bekezdése alapján *felvétellel*, átvétellel vagy a szakképzési évfolyamra történő továbbhaladással kezdődik. Mindehhez az Szt. 27. § (4) bekezdése hozzáteszi, hogy iskolai rendszerű szakképzésbe csak olyan tanulót lehet felvenni, aki az adott szakképesítésre a szakmai és vizsgakövetelményben előírt egészségügyi alkalmassági, továbbá a pályaalkalmassági követelményeknek megfelel, és ez alapján előreláthatóan nincs akadálya a komplex szakmai vizsgára bocsátásnak. A pályaalkalmassági követelményeket minden esetben a *felvételi tájékoztatóban nyilvánosságra* kell hozni.

Ezzel azonos tartalmú rendelkezést tartalmaz az Nkt. 50. §-a a középiskolai *tanulói jogviszony létrejöttével* kapcsolatosan. Kimondja, hogy a jogviszony létrejötte jelentkezéssel történik, majd *a tanuló felvételével* vagy az átvételével jön létre, amelyről az *iskola igazgatója dönt*. Mindehhez az állam feladata meghatározni a szükséges feltételrendszert, az iskolarendszert, ennek érdekében az Nkt. 94. § (1) bekezdés h) pontja felhatalmazza az oktatásért felelős minisztert az iskolai felvételi eljárás rendjének meghatározására. A miniszter e hatáskörében eljárva megalkotta az EMMI rendeletet, amelynek 13. fejezete rögzíti a középfokú iskolákba történő jelentkezés részletes rendjét és a felvételi eljárás szabályait. Mivel a szóban forgó képzés *nem kapcsolódhat az általános iskolai tanulók középfokú beiskolázásához, e rendelkezések jelen vizsgálat szempontjából nem alkalmazandóak*.

Ugyanakkor az Nkt. 25. § (1)-(4) bekezdései az iskolai rendszerű szakképzésre is érvényes módon tartalmazza a köznevelés rendszerében hozott döntésekkel kapcsolatos szabályokat.

- A nevelési-oktatási intézmény a gyermekkel, a tanulóval kapcsolatos döntéseit – jogszabályban meghatározott esetben és formában – *írásban közli a tanulóval, a szülővel.*
- A nevelési-oktatási intézmény döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása ellen *a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított 15 napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat,* kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen.
- A nevelési-oktatási intézmény *fenntartója jár el, és hoz másodfokú döntést* a jogszabálysértésre vagy az intézmény belső szabályzatának megsértésére hivatkozással benyújtott kérelem, továbbá a tanulói jogviszony létesítésével, megszüntetésével, a tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban érdeksérelemre hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében. Ezen eljárásban állami fenntartású nevelési-oktatási intézményben *a fenntartó vezetője,* települési önkormányzat által fenntartott nevelési-oktatási intézmény esetén a jegyző, más fenntartó esetén jogi és igazgatási képzési területen szerzett felsőfokú végzettséggel és szakképzettséggel vagy a döntéshozó nevelési-oktatási intézményben igazgatói munkakör betöltésére jogosító felsőfokú végzettséggel rendelkező személy járhat el.

Összegezve a fenti rendelkezéseket, a tanulói jogviszony iskolai rendszerű szakképzés esetén is *a tanuló felvételével jön létre,* erről az intézménynek *írásban kell döntést hoznia,* a tanulói jogviszony létesítésével kapcsolatos döntéssel szemben benyújtott jogorvoslati kérelmet pedig másodfokon a fenntartónak kell elbírálnia. Ebből következően a szóban forgó intézmény igazgatójának – bármely OKJ képzésre irányuló – *felvételi kérelemről indokolással ellátott határozat formájában döntést kell hoznia, amellyel szemben a tanuló részére biztosítania kell a jogorvoslati lehetőséget.*

Az ügy kapcsán az intézményvezető arról tájékoztatott, hogy a szakmai dokumentumok alapján *az intézményben nincs felvételi eljárás,* így nem kerülhetett sor a jogszabály szerinti figyelemfelhívásra a jogorvoslati kérelem benyújtása tekintetében. Mindettől függetlenül álláspontom szerint a jogorvoslati felhívás nem hagyható el, sőt azt a jogszabályok alapján a tanulói jogviszony létesítésével kapcsolatos intézményi döntésnek kell tartalmaznia.

A felvételi döntésről szóló határozatot azonban sem az intézményvezető, sem a Gyulai Szakképzési Centrum főigazgatója nem csatolta, így annak meghozataláról *semmilyen formában nem kaptam tájékoztatást.* A panaszos fellebbezési kérelemnek minősíthető beadványát a Békéscsabai Jókai Színház igazgatóhelyetteséhez nyújtotta be, aki arra elektronikus úton válaszolt, egyben arról tájékoztatta a panaszost, hogy az intézményben nincs jogorvoslati lehetőség. A fenti levelezésre vonatkozó iratokat mind a panaszos, mind az intézményvezető, mind pedig a Gyulai Szakképzési Centrum főigazgatója azonos tartalommal mellékelte. A rendelkezéseimre álló iratokból megállapítható, hogy a fellebbezési kérelmet a Békéscsabai Jókai Színház igazgatóhelyettese nem továbbította az intézmény igazgatójának, aki arról így nem is szerzett tudomást.

Rá kell mutatnom arra, hogy ilyen esetekben a *szervezeti és működési szabályzatban lefektetett módon* biztosítani kell az intézményegységekkel, a gyakorlati képzésben együttműködő intézményekkel való közvetlen kapcsolatot, az információ áramlás hatékony megszervezését.

Mindez azonban független attól, hogy a felvételi döntésről született-e határozat, amely ellen a beadványozó jogorvoslattal élhetett volna. A fenti jogszabályi rendelkezések egyértelműen rögzítik, hogy a felvételtől vagy az elutasításról, azaz a tanulói jogviszony létesítéséről – akár szervez az intézmény írásbeli, szóbeli felvételt, akár csak a korábbi érdemjegyek alapján rangsorol – *az intézménynek alakszerű döntést kell hoznia.* Ebben a döntésben pedig mindig fel kell hívni a felvételiző figyelmét a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségre.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Középsiskola igazgatója a kifogásolt felvételi eljárás során elmulasztotta az alakszerű döntés meghozatalát, amivel a felvételi eljárásban résztvevő panaszos jogorvoslatához való jogával és a tisztességes eljárásból való jogával összefüggő visszásságot okozott.

2. Hangsúlyozni kell, hogy a köznevelési intézmény működésének ellenőrzése kapcsán az Nkt. 83. § (2) bekezdésének e) pontja alapján *a fenntartó ellenőrizheti* a köznevelési intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét. A KLIK elnöke ugyanakkor arról tájékoztatott, hogy a panaszos kérelmét – amelyet a korábbi fenntartóhoz a KLIK Békéscsabai Tankerülete tankerületi igazgatójához címzett – *átvette a hatáskörrel rendelkező*

Gyulai Szakképzési Centrumhoz. Az áttételről rendelkező KLIK/033/3148-1/2015. számú végzését a KLIK megkeresésemre adott válaszához csatolta. Minderről pedig 2015. augusztus 14-én tájékoztatta a panaszost. A fentiekre figyelemmel a felvételi eljárás során a Középiskolában észlelt hiányosságok a fenntartói ellenőrzés keretében feltárhatóak lettek volna.

A Gyulai Szakképzési Centrum ugyanakkor az arra irányuló kérdésekre, hogy hoztak-e döntést a panaszos felvétele, illetve elutasítása, jogorvoslati kérelme ügyében szintén semmilyen adattal, információval nem rendelkezett, annak ellenére, hogy a beadványozó felvételi jogorvoslati kérelmét a KLIK áttette hozzá. A *sérelmezett felvételi időpontját követő fenntartóváltásra tekintettel* megállapítások megtételét a fenntartói intézkedések kapcsán nem láttam indokoltnak.

Lényeges kiemelni az Szt. 84. § (5) bekezdés c) pontja alapján, hogy a szakképző iskola fenntartója *költségvetési hozzájárulást korlátozott keretszámok alapján igényelhet, ezen belül meghatározza a Kormány az adott megyében és a fővárosban iskolai rendszerű szakképzést folytató intézmények fenntartói tekintetében, fenntartónként a szakképesítések és szakközépiskolai ágazatok keretszámait.* E keretszámok racionális elosztására hivatkozott a Gyulai Szakképzési Centrum főigazgatója megkeresésemre adott válaszában, amely álláspontja szerint *szükségessé teheti a pályaorientációs elbeszélgetés megtartását.*

Pályaorientációs elbeszélgetés megtartása a felvételi kérelem beadása után álláspontom szerint fogalmilag értelmezhetetlen, hiszen a pályaorientáció lényege, hogy különböző információk birtokában megalapozza a leendő tanuló, hallgató pályaválasztással kapcsolatos döntését, másrészt a pályaorientáció azoknak az információknak, személyes kompetenciáknak, készségeknek a megszerzését jelenti, amely előkészíti a pályaválasztást. *Pályaalkalmassági követelményeket* természetesen támaszthat az intézmény és szervezhet szóbeli felvételi elbeszélgetést, vizsgát is, hivatalosan a felvételi tájékoztatójában, előzetesen a jogszabályokban rögzített módon meghirdetve, közzétéve a vizsga követelményeit, a vizsga időpontját és helyét.

Kiemelendő, hogy a Gyulai Szakképzési Centrum és az Oktatási Hivatal *más-más évfolyamra (2014/2015. évi, illetve 2015/2016. évi) vonatkozó felvételi adatokat közölt,* a Középiskola a panaszos felvételi idején hatályos felvételi hirdetménye nem áll rendelkezésemre, *így a felvételi eljárás lebonyolítása kapcsán megállapításokat nem áll módomban tenni.* A Középiskola a panaszos felvételi idején hatályos felvételi hirdetményét ugyan nem csatolta, a honlapon ugyanakkor megtalálhatóak a gyakorlatos színészképzés 2017/2018. évi felvételi követelményei, amely már *a pályaalkalmassági elbeszélgetésként meghirdetett felvételi helyét, időpontját és annak tartalmát is rögzíti.*

Szeretném felhívni a figyelmet arra – amint azt már több jelentésemben megállapítottam -, *hogy a felvételi döntés a gyermekek és a szülők számára a gyermek életére kiható folyamat, amelynek lebonyolítása ezért különleges körülményt igényel.* Mind a gyerekeknek, mind a szülőknek fel kell készülnie arra, hogy melyik településen, milyen iskolában, milyen képzés indul, az mennyiben egyeztethető össze a gyermek érdeklődésével, képességeivel, lehetőség van-e a középiskola személyes megismerése, milyen egyéb feltételek szükségesek a sikeres felvételihez, szükséges-e a központi írásbeli vizsga megírása, követelmény-e a szóbeli vizsga, a választani kívánt képzés milyen szakmát nyújt, a képzést követően van-e a lehetőség továbbtanulásra. *Mind ezek alapján belátható, hogy a felvételi eljárás jogszerűsége, az eljárás garanciáinak betartása különösen hangsúlyos a gyermekek és családjaik számára.*

Intézkedésem

A feltárt alapvető joggal összefüggő visszasság jövőbeni megelőzése érdekében az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján *felkérem* a Békés Megyei Harruckern János Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Gimnázium, Szakképző Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium igazgatóját, hogy a jövőben fordítson különös figyelmet a felvételi eljárás jogszerű lebonyolítására, annak során írásbeli felvételi határozat meghozatalára, egyben a jogorvoslati lehetőség biztosítására.

Budapest, 2017. június 21.

Székey László

